

Ümumi qabiliyyət testi

II Variant

Təlimat

Qarşınızdakı imtahan testinin elektron bukletidir.

Test iki – verbal və riyaziyyat – hissədən ibarətdir.

Hər hissəsi 40 tapşırıqdan ibarətdir. Hər tapşırığın ehtimal olunan dörd və ya beş cavabı vardır. Onlardan ancaq biri düzgündür.

Testin hər hissəsini işləmək üçün sizə 1 saat 35 dəqiqə vaxt verilir.

Hər bir tapşırığın təlimatını diqqətlə oxuyun, tapşırığı yerinə yetirmək üçün nə tələb olunduğunu yaxşı düşünün və sonra savabı seçin və yazın.

Testin maksimal xalı – 80-dır.

Uğurlar arzulayırıq!

Verbal hissə

Məntiq

Bu cür tapşırıqlar ilkin göstəricilər və çıxarılmalı nəticələr baxımından bir-birindən fərqlənir. Buna görə də hər tapşırıqda olan suala xüsusi diqqət yetirin və verilən variantlardan müvafiq cavabı seçin.

Göstəricilərin çertyoj yaxud diaqram formasında təsviri bəzi suallara cavab verilməsini asanlaşdırar.

1. Kinofestivalda müxtəlif janrlarda - komediya, detektiv, macəra və animasiya - filmləri nümayiş olunur. Bununla birlikdə, kinofestival dörd gün (Bazar ertəsi günü - Cümə axşamı) davam edir və hər janra bir gün həsr olunur. Festivalın proqramını tərtib edərkən təşkilatçılar sonrakı şərtlərə əməl etməlidirlər:

- Komediya filmlərini bazar ertəsi ya da çərşənbə axşamı göstərməlidirlər.
- Detektiv filmlərini çərşənbə axşamı ya da çərşənbə göstərməlidirlər.
- Macəra filmlərini çərşənbə ya da cümə axşamı göstərməlidirlər.
- Animasiya filmlərini bazar ertəsi ya da cümə axşamı göstərməlidirlər.

Aşağıda sadalananlardan hansı paylanma dörd şərtə də cavab verir?

- a) Bazar ertəsi günü - animasiya, çərşənbə axşamı - komediya, çərşənbə - macəra, cümə axşamı - dedektiv;
- b) Bazar ertəsi günü - komediya, çərşənbə axşamı - dedektiv, çərşənbə - animasiya, cümə axşamı - macəra;
- c) Bazar ertəsi günü - animasiya, çərşənbə axşamı - komediya, çərşənbə - dedektiv, cümə axşamı - macəra;
- ç) Bazar ertəsi günü - komediya, çərşənbə axşamı - animasiya, çərşənbə - macəra, cümə axşamı - dedektiv;
- d) Bazar ertəsi günü - komediya, çərşənbə axşamı - macəra, çərşənbə - dedektiv, cümə axşamı - animasiya.

2. Deyim verilibdir:

- Heç kim qüsursuz deyildir.

Verilən deyim doğrudursa, aşağıda sadalananlardan hansı müddəa doğru ola bilməz?

- a) Qüsursuz insan mövcud deyil;
- b) Bəzi insanın çox qüsuru var;
- c) Hər insanın ən azı bir qüsuru var;
- ç) Bəzi insanın heç bir qüsuru yoxdur;
- d) Bəzi insanın bəzi qüsuru yoxdur.

3. Verilibdir:

- Heç bir tələbə yetkinlik yaşına çatmamış deyildir.

Verilən müddəa həqiqətdirsə, aşağıda sadalananlardan hansı mütləq həqiqətdir?

- a) Bütün tələbələr yetkinlik yaşına çatmayanlardır;
- b) Bütün yetkinlik yaşına çatmış insanlar tələbələrdir;
- c) Heç bir yetkinlik yaşına çatmış insan tələbə deyildir;
- ç) Heçkim, kim ki tələbə deyil, yetkinlik yaşına çatmayıbdır;
- d) Heç bir yetkinlik yaşına çatmayan insan tələbə deyildir.

4. Çay sahilində dörd çadır var: ağ, qara, yaşıl və mavi. Onların hər biri bir turistə aiddir: biri – ingilisə, biri – fransıza, biri – danimarkalıya və biri - almana. Məlumdur:

- Danimarkalı turistin çadırı qara və mavi çadırlardan daha böyükdür.
- Alman turistin çadırının bilavasitə solunda mavi çadır, bilavasitə sağında - qara çadır durur.
- Nə mavi çadır nə də ki ağ çadır ingilis turistə aid deyil.
- Ağ çadır və ingilis turistin çadırı yan-yanaya dayanmır.

Hansı çadır hansı turistə aiddir?

	Ağ	Qara	Yaşıl	Mavi
a)	Danimarkalıya	İngilisə	Almana	Fransıza
b)	Danimarkalıya	Fransıza	İngilisə	Almana
c)	Fransıza	Almana	Danimarkalıya	İngilisə
ç)	Almana	İngilisə	Fransıza	Danimarkalıya
d)	Almana	İngilisə	Danimarkalıya	Fransıza

5. Müasir araşdırmalara görə, bitkilərin mühiti - yaşayış yerində və ya məktəbdə - şagirdlərin idrak bacarıqlarını inkişaf etdirir. Fərz edirlər ki, bitkilər ekoloji stressorların (məsələn, səs-küy, istilik) idrak bacarıqlarına mənfi təsirini azaldır.

Aşağıda sadalananlardan hansı vəziyyət qeyd olunan izahatı şübhə altına salacaq?

- a) Araşdırmalarla sübut olunubdur ki, yaşıl yaşayış mühiti - yaşayış yerində və ya məktəbdə - fiziki fəaliyyətin tətikləyicisidir və şagirdlərdə idmana qarşı maraq oyadır;
- b) Uzunmüddətli bir araşdırmaya görə, sosial və ya akademik sahələrdə o insanların nailiyyətləri, hansılarkı uşaqlıqlarını yaşıl bir mühitdə keçirdilər, əhəmiyyətli dərəcədə yüksək çıxdı o insanların nailiyyətlərdən, hansılarkı belə bir mühitdə yaşamayıblar;
- c) Araşdırmalarla sübut olunubdur ki, təbiətdə keçirilən dərslər şagirdlərdə diqqət konsentrasiya qabiliyyətini artırır, lakin bu effektin nə qədər uzunmüddətli olduğu az öyrənilibdir;
- ç) Neyropsixoloji araşdırmalara görə, yaşıl mühitin uzunmüddətli təsiri nəticəsində beynin o sahələrinin fəaliyyət səviyyəsi yaxşılaşır, hansılarkı diqqət və ya yaddaş proseslərindən məsuldurlar;
- d) Geniş miqyaslı bir araşdırmaya görə, digər həmyaşlılarına nisbətən o uşaqların idrak bacarıqlarının inkişaf səviyyəsi daha yüksək çıxdı, hansılarının ki yaşayış yerləri yaşıllaşdırılmış idi, lakin onların mütləq əksəriyyəti yüksək sosial-iqtisadi statusu olan ailələri təmsil edirdilər.

Cümlələrin tamamlanması

Elə cümlələr verilmişdir ki, onlarda bir neçə söz buraxılmışdır. Buraxılmış sözlər cümlədə xətlərlə göstərilmişdir. Bir xətdə bəzən bir söz, bəzən isə bir neçə söz nəzərdə tutulur.

Ehtimal olunan cavabların hər variantı sözlər qrupunu əhatə edir, onun hissələri bir-birindən aşağı əyilmiş xətlərlə (/) müəyyən edilmişdir. Cavabın elə variantını seçin ki, onun hər hissəsinin ardıcılıqla düzülməsi müvafiq buraxılmış yerlərdə fikir etibarı ilə düzgün cümlə versin.

6. Qəhrəmanların həyatı tarixi ----- tarix ----- qəhrəmanların cəsəətini ----- . Kimin kimə borclu olduđunu anlamaq ----- :
tarixçi onu zəngin materialla təmin edənlərəmi borcludur, yoxsa böyük şəxsiyyətlərmi tarixçiyə minnət etməlidirlər?

a) zənginləşdirdi / isə / öydü / buna görə çətindir

b) heç bir şeylə zənginləşdirə bilmədi / lakin / dəyərləndirdi / buna baxmayaraq, asandır

c) zənginləşdirdi / lakin / dəyərləndirə bilmədi / buna görə çətindir

ç) heç bir şeylə zənginləşdirə bilmədi / isə / öymədi / buna baxmayaraq, asan deyil

7. -----, hansıki -----, nəinki ----- gənclərin intellektual və mənəvi inkişafını məhdudlaşdırırdı. Bu ----- kəşf və qəbul etmək yeni sual doğurur: Azadlıq nə deməkdir və ----- ?

- a) Tam azadlıq / müasir məktəb üçün uzaqdır / töhvə verirdi, əksinə / əhəmiyyətli faktı / ənənəvi təhsildə güc tətbiq etmənin hansı yeri var idi
- b) Güc tətbiq etmək / ənənəvi məktəb üçün belə səciyyəvi idi / töhvə verirdi, əksinə / ciddi səhvi / müasir təhsildə onun hansı yeri olmalıdır
- c) Tam azadlıq / ənənəvi məktəb üçün belə səciyyəvi idi / töhvə verirdi, əksinə / ciddi səhvi / müasir təhsildə onun hansı yeri olmalıdır
- ç) Güc tətbiq etmək / müasir məktəb üçün səciyyəvidir / töhvə verirdi, əksinə / əhəmiyyətsiz faktı / ənənəvi təhsildə onun hansı yeri var idi

8. Yaradıcı insan ----- . Pedantlıq ----- əlverişlidir, çünki ----- bürokratik və texnokratik mədəniyyətə uyğunlaşmağı.

- a) olmaq çətin deyil / az / cavabların yoxdur və bacarmırsan
- b) olmaq çətin deyil / az / cavabların var və asan şəkildə bacarırsan
- c) olmaq asan deyil / daha çox / cavabların yoxdur və bacarmırsan
- ç) olmaq asan deyil / daha çox / cavabların var və asan şəkildə bacarırsan

9. -----əvəzinə abartılmış aksent, başka bir şey deyildir nəinki azadlığın ----- impuls və istəklərin ----- . Bu cür səhvi o zaman buraxırıq, nə vaxt ki, -----, çünki elə bir məqsəd yoxdur, hansıki -----əsaslanmır.

- a) Məqsədyönlü ağıllı hərəkətə, spontan aktivliyin/zidləşdirilməsi/ düşüncəsizcə yerinə yetirilməsiylə/ impulsu məqsədlə səhv salırıq/ impulsiv istəyə
- b) Spontallığa, məqsədyönlü ağıllı hərəkətin/zidləşdirilməsi/ağıl nəzarətiylə/ məqsədi impulsdan ayırırıq/ impulsiv istəyə
- c) Spontanlığa, məqsədyönlü ağıllı hərəkətin/ eyniləşdirilməsi/ düşüncəsizcə yerinə yetirilməsiylə/ impulsu məqsədlə səhv salırıq/ düşüncəli qərara
- ç) Məqsədyönlü ağıllı hərəkətə, spontan aktivliyin / eyniləşdirilməsi / ağıl nəzarətiylə / məqsədi impulsdan ayırırıq / düşüncəli qərara

Oxunmuş mətnin düşünülməsi

Mətni diqqətlə oxuyun və düşünün. Hər sualın ehtimal olunan cavablarından verilən mətnə görə düzgün variantı seçin.

Bu və ya digər sualla tanış olduqdan sonra suala cavab vermək üçün mətnə qayıtmaq, müvafiq parçanı yenidən oxumaq və suala keçmək lazım gələ bilər. Bunu mətnin eləcə də hər sualın sonunda verilmiş müvafiq qeydi “basmaqla” asanlaşdırma bilərsiniz.

I Qurd və ibtidai insan oxşar ekoloji nişalar tutmuşdular, lakin, fərqli qitələrdə: birinci şimal yarımkürəsində, ikinci isə - cənubda (Afrikada). İbtidai insan yeni əraziləri mənimsəmək üçün şimala doğru gəldi. Orada onu nisbətən sərt, sonradan mövsümi iqlim, potensial qurbanlarla dolu bir meşə-düzənlik və əsas yırtıcı bir qurd qarşıladı. Yeni mühit insanlara yeni tələblər yaratdı və ola bilsin qurdun qeyd olunan ekoloji nişada artıq möhkəm şəkildə ağalığ etməsi, insanın gələcək inkişafı üçün bir stimul oldu. Bunun bir misalı olaraq qurdun əhliləşdirilməsini hesab edə bilərik.

II Uzun illər ərzində ibtidai insan və qurd eyni qurban üçün ov etməyə məcbur idilər. Mülayim iqlim qurşağında ov etmək üçün, bəlkə də, qurd insandan daha çox adaptasiya olunmuşdu. İnsan qurda kömək üçün "müraciət etdi" və onun bəzi həmdaşını "özünə dost tutdu". Məhz it bundan sonra ov edərkən bizim qoruyucumuz və əvəzolunmaz partnyorumuz oldu. Bundan başqa, itin əhliləşdirilməsi insanın sonrakı inkişafı üçün böyük bir sıçrayış idi. Hələ yenə də Avstriyalı zoopsixoloq Konrad Lorens özünün kitabının ("İnsan iti tapır") fəsillərindən birini „Razılaşma" adlandırdı. Bu fəsildə insanın və qurdun (sonradan it) birlikdə yaşamağa davam etməyə necə „razılaşdıqları" təsvir edilmişdir. Yayılmış fikirə görə, insan iti 15 000 il əvvəl əhliləşdirdi. Ümumiyyətlə, selektiv işlər təxminən XVIII əsrdən başlayır və ona kimi itlərdə davam edən dəyişikliklər böyük ehtimalla, təbii şəkildə olurdu. Bəlkə də itin özü insan mühitinə adaptasiya oldu, çünki aqressiv bir heyvanı öldürmə şansı daha yüksək olardı. Əhliləşdirilmiş it müxtəlif yeni xüsusiyyətlər əldə etdi.

Suallara keçmək: [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#)

[1](#) [2](#) [3](#) [4](#) [5](#) [6](#) [7](#) [8](#) [9](#) [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#) [21](#) [22](#) [23](#) [24](#) [25](#) [26](#) [27](#) [28](#) [29](#) [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#) [40](#)

III Heyvanların digər növlərindən fərqli olaraq, itlər insanlarla daim göz kontaktı istəyirlər. Bu cür simanı almağı itlər məhz ona görə bacarırlar ki, onların gözlərinə qarşı etinasızlıq etmək özümüzü günahkar hiss etdirir. İtin sifətində mövcud olan mimika əzələləri qurdların ala bilmədikləri simanı almağa imkan verir. Qaşlarını qaldırmağı və özlərini bizə yazıq göstərməyi itlər gözlərinin ətrafında mövcud olan xüsusi cüt əzələ vasitəsi ilə bacarırlar. Bu, itlərdə əhliləşdirilmə prosesində sözü keçən əzələlərin konkret bir məqsədlə: insanlarla kommunikasiya üçün meydana gəldiyinin ilk bioloji sübutdur. Bu iki əzələ gözləri daha böyük və daha ifadəli göstərir. Yaxşı inkişaf etmiş mimik əzələlərə sahib olan itlərin sığınacaqlardan daha çox alındığı məlumdur.

IV İtlər, bir insanın diqqətini çəkmək üçün, onunla ünsiyyət qurarkən, qaşlarını hərəkət etdirirlər. Bu qabiliyyət onlarda min illər ərzində insanla birlikdə yaşayış boyunca formalaşmışdır. Qurdları öyrənərək bunu yoxlaya bilərik. Elm adamları gözün ətrafındakı əzələni tapmağı dörd cins boz qurdda cəhd etdilər, amma nəticə əldə edə bilmədilər. Lakin itlərin seçilən altı cinsindən beşində qaş əzələləri tapdılar. İstisna, qrupdakı ən köhnə cins olan Sibir haskisi idi.

V Göründüyü kimi, itlərin insanları təqlid etmək və bizdən müəyyən davranışları öyrənmək bacarığı var. Belə davranış onlara real üstünlük verir. Faktdır ki, itlər insanların mimikalarını təqlid edərək bizlə manipulyasiyanı yaxşı bacarırlar və biz də onlara bunun imkanını məmnuniyyətlə veririk.

Suallara keçmək: [10](#) [11](#) [12](#) [13](#) [14](#) [15](#) [16](#) [17](#) [18](#) [19](#) [20](#)

10. Afrikadan şimali yarımkürəsinə gələn ibtidai insanların inkişafına stimül nə oldu? (I abzası uyğun olaraq cavab verin)

- a) İbtidai insanların və qurdların ekoloji nişalarının oxşarlığı və sərt iqlimin mövsümi iqlimlə dəyişməsi;
- b) Şimal yarımkürəsində potensial qurbanla dolu meşə-düzənliyin mövcud olması və ibtidai insan tərəfindən bu ərazilərin mənimsənilməsi;
- c) Afrikadan gəlmiş insan üçün yeni mühitdə daha çətin şərtlərin olması və müxtəlif növ çöl heyvanlarının əhliləşdirilməsi;
- ç) Şimal yarımkürəsində ağalığ edən əsas yırtıcı ilə rəqabəti və bunun nəticəsində yırtıcının insan mühitinə adaptasiya olması.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

11. Konrad Lorens öz kitabının bir fəsilini "Razılaşma" adlandırdı. Aşağıda sadalananlardan hansında bu "Razılaşma"nın mahiyyəti düzgün olaraq görünür?

- a) İbtidai insan ov edərkən qurdu (sonradan it) partnyoru etdi, onun isə adaptasiya zamanı aqressiv xüsusiyyətləri zəiflədi;
- b) Mülayim iqlim qurşağında ov etməyə, həmçinin insan da əsas yırtıcı - qurd kimi adaptasiya olmuşdu;
- c) İnsanlar selektiv işlərə başlayanadək, itlərdə davam edən dəyişikliklər, böyük ehtimalla, təbii şəkildə olurdu;
- ç) Uzun illər ərzində ibtidai insan və qurd eyni qurbanı ovlamağa məcbur idilər.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

12. Aşağıda sadalananlardan hansı fikir **doğru deyil**?

- a) İtlərin üz mimika əzələləri qurdlardan ayrıldıqdan sonra, əhliləşdirmə prosesində bir konkret məqsədlə inkişaf etdi;
- b) İtlər insanlarla daim göz kontaktını tələb edirlər və bu məqsədlə gözünün üst əzələləri inkişaf etdi;
- c) Gözlərinin ətrafında mövcud olan cüt əzələ onun bioloji sübutudur ki, itlərə o irsi olaraq qurdlardan keçdi;
- ç) İtin gözlərinə etinasız olmaq özümüzü günahkar hiss etdirir, çünki onun bizimlə kommunikasiya qurmaq istədiyini anlayırıq.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

13. Məlum olduğu kimi, Sibir Haskisini köçəri Çukçalar xizəyə qoşmaq və yük daşımaq üçün əhliləşdirdilər. Bu cins itlər daha çox ulayırlar, nəinki hürürlər və onları gözətçi itlər olaraq istifadə edə bilmirlər, lakin Haskilərin qurdvari görünüşləri yenə də yad insanları qorxudur. Sürü instinkti onlarda çox güclüdür, rəis it həmişə xizəyə qoşulmuş həmdaşlarının qabağında gedir. Onlar insanla əməkdaşlıq edirlər, lakin ona itaət etmirlər (məsələn, "otur", "o çubuğu mənə gətir" və.s.)

Sibiri Haskisində gözün üst əzələləri inkişaf etmədi. Buna səbəb olaraq, fərz edə bilərik ki:

- a) Onun əsas vəzifəsi yük daşımaqdır və ona insanlarla göz kommunikasiyası az lazım gəlir;
- b) Onlarda qurd xüsusiyyətləri daha çoxdur, məsələn, onlar daha çox ulayırlar, nəinki hürürlər, görünüşcə qurda çox oxşayırlar;
- c) Rəis it həmişə başqa həmdaşlarının yanında dominantlığını biruzə verir - Haskilərdə sürü instinkti güclüdür;
- ç) Onlar gözətçi itlər olaraq yaramırlar. İnsanla əməkdaşlıq edirlər, ancaq ona itaət etmirlər.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

14. Sığınacaqlardan daha çox niyə üz mimika əzələləri inkişaf olmuş itləri aparırlar?

- a) O itlər daha asan təlim olunurlar, hansılarki, insanın diqqətini cəlb etməyi bacarırlar;
- b) İtlərə bu xüsusiyyət real üstünlük verir - onlar insanların mimikalarını təqlid yolu ilə bizimlə manipulyasiyanı uğurla bacarırlar;
- c) Bu xüsusiyyətə sahib olan itlərə insanlarla kontakt xüsusilə lazım gəlir; Bu vəziyyətdə onlarda bizim üçün arzu olunan xüsusiyyətlər formalaşır;
- ç) İtlər, hansılarki, qaş hərəkətləri ilə istəmədən insanı təqlid edirlər, qayda olaraq, daha mülayimdirlər.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

15. Bir neçə informasiya ilə tanış olun:

- I. Genetika alimləri itin DNT-ni öyrənmə nəticəsində onun 150 000 il əvvəl də bizim eramıza qədər mövcud olduğunu aşkar etdilər;
- II. İtin bəzi xüsusiyyətinin, məsələn, sallanılmış qulaqlar, böyük ehtimalla, həmin hüceyrələrlə əlaqəsi var, hansılarki, itin xarakterinə səbəb olur, məsələn, itaətlilik - xüsusiyyəti, hansıki ev heyvanında arzu olunur ki, olsun;
- III. Bir gürcü bioloq qurdların davranışını öyrənmək məqsədi ilə, Borjomi qoruğunda bir neçə fərdi özünə uyğunlaşdırdı. Alim işləyərkən qəfildən nəhəng ayının qarşısından çıxdı, iki qurd ayıya hücum etdi və qaçırtıdı. Qayda olaraq, qurdlar ayının ayaq izlərindən də çəkinirlər;
- IV. İt ailə üzvlərini görəndə qaşlarını yuxarı qaldırır, lakin yad insan görəndə, onun üz mimikası dəyişməz qalır və aqressiyanı bədəni ilə ifadə edir.

Aşağıda cümlələr sadalanıbdır, hansılardaki ayrı-ayrı informasiya və mətnin konkret abzası arasında münasibət əks olunub. Onlardan hansı doğru deyil?

- a) I informasiya mətnin II abzasında itin əhliləşdirilmə dövrü ilə bağlı ifadə olunan fikrə ziddir;
- b) III informasiya II abzasda təqdim olunan Konrad Lorensin qurd və insan arasında "Razılaşma" konsepsiyasını şübhə altına salır;
- c) II informasiya II abzasda ifadə edilən fikiri, insan mühitinə itin adaptasiya olması haqqında, gücləndirir;
- ç) İtlərdə insan mimikasını təqlid edərək yaranan, insanla kommunikasiya qabiliyyəti haqqında III, IV və V abzaslarda təqdim olunan düşüncəni IV informasiya sübut edir.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

Analogiyalar

Analogiya tipli aşağıda verilmiş tapşırıqlarda istifadə olunmuş sözlərdən bəzilərinə mətndə rast gəlirik (belə hallarda sözün yanında müvafiq abzas göstərilir). Hər tapşırıqda nə tələb olunduğunu diqqətlə oxuyun və düzgün cavabı seçin. Mətn tapşırığa düzgün əməl olunmasında sizə kömək edə bilər.

16. Aşağıda sadalananlardan hansı cütlük arasında eyni cür münasibət vardır, necə ki cütlükdə: „Yarımkürə : Beyin yarımkürəsi“?(I Abzas)

- a) Şar : Hava şarı
- b) Nöqtə : Başlanğıc nöqtəsi
- c) Dairə: Cadulanmış dairə
- ç) Xətt : Telefon xətti
- d) Radius : Yayılma radiusu

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

17. Cütlükdə "Adaptasiya olunmuş : Mövcudluq" eyni cür münasibət vardır, necə ki cütlükdə – **Oratorik:** (II abzas)

- a) Zəhmətkeşlik
- b) Empatyalıq
- c) Azdanışanlıq
- ç) İnandırıcılıq
- d) Analitiklik

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

18. Aşağıda sadalananlardan hansı cütlük arasında eyni cür münasibət vardır, necəki cütlükdə „Sima : Əhval“? (III abzas)

- a) Manera : Nüans
- b) Görkəm : Görünüş
- c) Ton : Münasibət
- ç) Aksent : Diqqət yönəldmək
- d) Diksiya : Tələffüzünün özünəməxsusluğu

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

19. Aşağıda sadalananlardan hansı cütlük arasında eyni cür münasibət vardır, necəki cütlükdə „Üstünlük : Müqayisə“ ? (V Abzas)

- a) Alternativ : Seçim
- b) Kontakt : Maraq
- c) Senzura : Nəzarət
- ç) Təkamül : Seleksiya
- d) Qabiliyyətlilik : Konkurensiya

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

20. Aşağıda sadalanlardan hansı deyim metaforik **deyildir**?

- a) Yeni ərazilərin **mənimsənilməsi**
- b) İnsan və qurd **razılaşdı**
- c) Qurdun bəzi həmsəhədidinin **dostlaşması**
- ç) İtin əhliləşdirilməsi böyük bir **sıçrayış** idi
- d) Qurd şimal yarımkürəsində **ağalıq edirdi**

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

Məntiq

Bu cür tapşırıqlar ilkin göstəricilər və çıxarılmalı nəticələr baxımından bir-birindən fərqlənir. Buna görə də hər tapşırıqda olan suala xüsusi diqqət yetirin və verilən variantlardan müvafiq cavabı seçin.

Göstəricilərin çertyoj yaxud diaqram formasında təsviri bəzi suallara cavab verilməsini asanlaşdırar.

21. Üç dost şənbə-bazar gözlənilən hava haqqında fərziyyələr irəli sürürlər:

Elene: Şənbə günü yağış yağacaq, bazar günü isə külək olacaq.

Davit: Elenenin proqnozlarından yalnız biri gerçəkləşəcəkdir.

Ana: Davit yanılır.

*Onlardan yalnız birinin doğru olduğu ortaya çıxdı. O zaman aşağıda sadalananlardan hansı **qeyri mümkündür?***

- a) Şənbə günü yağış yağmadı və bazar günü külək var idi;
- b) Şənbə günü yağış yağdı və bazar günü külək var idi;
- c) Şənbə günü yağış yağdı və bazar günü külək yox idi;
- ç) Nə şənbə günü yağış yağdı və nə də ki bazar günü külək idi;
- d) Şənbə günü yağış yağmadı ya da bazar günü külək yox idi.

22. Universitetlərin I və II-kurs tələbələri arasında ixtisas olaraq hər hansı humanitar sahəni seçənlərin payı, sonuncu sinif şagirdlərin və universitetə daxil olanadək humanitar yönümlü ixtisaslaşmağa qərar vermiş abituriyentlərin payını əhəmiyyətli dərəcədə aşır. Bu fərqi bəzi alim onunla açıqlayır ki, **məktəblərdə, universitetlərdən fərqli olaraq, humanitar sahələrin tədrisi standartlaşdırılmış və imtahanlara uyğunlaşdırılmışdır.**

*Aşağıda sadalananlardan qeyd olunan izahatı hansı **gücləndirir**?*

- a) Tədqiqatlar üzərə çıxartdı ki, hər dəfə daha çox abituriyent və I və II kurs tələbəsi gələcək ixtisasını müvafiq sahədə stabil və yüksək gəlirli iş perspektivasına görə seçir;
- b) Universitetlərdə təbiət elmləri və texniki sahələri öyrənən tələbələrin payı son on illikdə dayanmadan artır;
- c) Tədqiqatlar göstərir ki, tədrisdə yaradıcı yanaşmaların istifadəsi humanitar sahələrə qarşı maraq oyatmaq üçün xüsusi olaraq əhəmiyyətlidir;
- ç) Sonuncu sinif şagirdləri və abituriyentlərin əksəriyyəti tibb oxumağı arzu edirlər, amma tibb fakultetində yerlər məhduddur və arzu edənlərin çox az bir hissəsinə bu sahədə oxumaq imkanı verilir;
- d) Sonuncu sinif şagirdləri və abituriyentlərin əksəriyyəti universitetlərə daxil olanadək hansı ixtisası seçəcəklərinə qərar verməyiblər.

23. Üç müddəə verilmişdir:

- I. Tərkibində çox miqdarda zülallar olan bütün bitkilər faydalıdır.
- II. Bütün paxlakimilər bitkiləri faydalıdırlar.
- III. Bütün paxlakimilər bitkilərinin tərkibində çox miqdarda zülallar vardır.

Bu müddəalar haqqında aşağıda təqdim olunan sübutlardan hansı düzgün deyil?

- a) Mümkündür ki, I və II həqiqət, III isə yalnış olsun;
- b) Mümkündür ki, II və III həqiqət, I isə yalnış olsun;
- c) Əgər II və III həqiqətdirsə, o zaman I ola bilsinki həqiqət olsun;
- ç) Əgər I və II həqiqətdirsə, o zaman III ola bilsinki həqiqət olsun;
- d) Mümkündür ki, I və III həqiqət, II isə yalnış olsun.

24. Verilibdir:

- Qatar geciksə, menecer görüşü təxirə salacaq.
- Əgər qatar gecikməsə, menecer axşamüstü məşqə gedəcək.
- Menecer axşamüstü məşqə getməyəcək ya da ki evə gec qayıdacaqdır.

Əgər bu müddəalar həqiqətdirsə, aşağıdakılardan hansı mütləq həqiqətdir?

- a) Qatar gecikməyəcək ya da ki menecer axşamüstü evə gec qayıdacaq;
- b) Qatar gecikəcək ya da ki menecer axşamüstü evə gec qayıtmayacaq;
- c) Menecer görüşü təxirə salmayacaq ya da ki axşamüstü evə gec qayıtmayacaq;
- ç) Axşamüstü menecer məşqə getməyəcək ya da ki görüşü təxirə salacaq;
- d) Menecer görüşü təxirə salacaq ya da ki evə gec qayıdacaq.

25. Dostlar - Keso, Lana, Tina - və onların qardaşları - Andro, Vano, Levan - cütlükdə badminton oynayırlar. Hər cütlükdə bir oğlan və bir qız var, bununla yanaşı, heç bir cütlükdə bacı-qardaş yoxdur. Məlumdur:

- Cütlüyün birində Andro və Levanın bacısı oynayır.
- Cütlüyün birində Kesonun qardaşı və Vanonun bacısı oynayır.
- Cütlüyün birində Lananın qardaşı və Andronun bacısı oynayır.

Əgər bu məlumatlar doğrudursa aşağıda sadalananlardan hansı mütləqdir?

- a) Keso Vano cütüdür;
- b) Levan Lananın cütüdür;
- c) Andro Tinanın cütüdür;
- ç) Vano Lananın cütüdür;
- d) Levan Kesonun cütüdür.

Cümlələrin tamamlanması

Elə cümlələr verilmişdir ki, onlarda bir neçə söz buraxılmışdır. Buraxılmış sözlər cümlədə xətlərlə göstərilmişdir. Bir xətdə bəzən bir söz, bəzən isə bir neçə söz nəzərdə tutulur.

Ehtimal olunan cavabların hər variantı sözlər qrupunu əhatə edir, onun hissələri bir-birindən aşağı əyilmiş xətlərlə (/) müəyyən edilmişdir. Cavabın elə variantını seçin ki, onun hər hissəsinin ardıcılıqla düzülməsi müvafiq buraxılmış yerlərdə fikir etibarı ilə düzgün cümlə versin.

26. Bizə elə görünə bilər ki, sincab, hansıki qıdanın bir hissəsini toxunmadan buraxır və qısa saxlayır, ----- . Lakin bu fikrin səhv olduğunu və sincabı əslində ----- hərəkət etdirdiyi burdan da aydın görünür: otaqda əsir olunmuş -----edir, ----- belə bir situasiyada bu davranışın ----- .

- a) instinktiv olaraq hərəkət edir/ gələcək ehtiyacların təsəvvürünün / sincab həmin şeyi / ona baxmayaraq ki / daha böyük önəmi var
- b) gələcək ehtiyacının ideası ilə hərəkət edir / yalnız instinktin / sincab həmin şeyi / çünki / daha böyük önəmi var
- c) instinktiv olaraq hərəkət edir/ gələcək ehtiyacların təsəvvürünün / sincab da dəqiq həmin şeyi / ona baxmayaraq ki / heç bir mənası yoxdur
- ç) gələcək ehtiyacının ideası ilə hərəkət edir / yalnız instinktin / sincab da dəqiq həmin şeyi / ona baxmayaraq ki / heç bir mənası yoxdur

27. Mədəniyyətə qarşı iki zidd münasibət mövcuddur. Russo və Tolstoy mədəniyyəti ----- qiymətləndirirlər. Bu mütəfəkkirlərin inancına görə, mədəni həyat insan nəsilinə inkişaf və təkmilləşmə -----mədəniyyət bəşəriyyət üçün ----- . Buna görə onlar bizi mədəni həyatın ----- çağırırlar. İkinci qrup isə mədəniyyətin ----- onun inkişafının mümkünlüyünə inanır.

- a) mənfi / gətirmir / daha çox geriləmək, nəinki irəliləməkdir / ilkin mərhələsinə qayıtmağa / böyük əhəmiyyətinə əmindir və, bununla yanaşı,
- b) müsbət / dəqiq olaraq gətirir / irəliləməyin yeganə yoludur / daha çox inkişafa doğru / böyük əhəmiyyətinə əmindir və, bununla yanaşı,
- c) müsbət / dəqiq olaraq gətirir / irəliləməyin yeganə yoludur / ilkin mərhələsinə qayıtmağa / əhəmiyyətinə əmindir, lakin heç o da
- ç) mənfi / gətirmir / irəliləməyin yeganə yoludur / daha çox inkişafa doğru / böyük əhəmiyyətinə heç də əmin deyil, lakin

28. Hegel üçün tarix vahid bir prosesdir, hansını ki, özünün məntiqi var və ----- . Tarixi proses proqres, irəliləmə kimi görünür, hansı ki ayrı-ayrı insanın iradəsindən və hərəkətindən ----- . Tarixlə qərara alınmış rolunu ----- və ona ----- uyğunlaşsın.

- a) əvvəlcədən ayrı-ayrı fərdlərin yerini və rolunu kainatda müəyyən edir / asılıdır / müvafiq olaraq, fərd borcludur ki, qəbul etməsin / cəhd etməsin ki,
- b) ayrı-ayrı fərdlərin qərarları və hərəkətləri ilə müəyyən edilib / az asılıdır / əksinə, fərd borcludur ki, qəbul etməsin / cəhd etsin ki,
- c) əvvəlcədən ayrı-ayrı fərdlərin yerini və rolunu kainatda müəyyən edir / az asılıdır / əksinə, fərd borcludur ki, qəbul etsin / maksimal olaraq yaxşı
- ç) ayrı-ayrı fərdlərin qərarları və hərəkətləri ilə müəyyən edilib / asılıdır / müvafiq olaraq, fərd borcludur ki, qəbul etsin / maksimal olaraq yaxşı

29. Bəzi mütəfəkkirlərin fikircə, zamanın irəliləməsi ilə birlikdə mədəniyyətin zənginləşməsi və genişlənməsi ----- . Qədim Ellinlər mədəniyyəti xeyli əvvəl mövcu idi, nəinki orta əsrlərin mədəniyyəti, ----- müqayisə edilə ----- dərinliyi və yüksəkliyi ilə ----- mədəniyyəti?!

- a) aşkar şəkildə olur / amma bəyəm ola bilərmi / orta əsrlərin mədəniyyətinin / qədim Ellinlərin
- b) tam olaraq olmur / amma bəyəm ola bilərmi / Ellinlərin mədəniyyətinin / orta əsrlərin
- c) aşkar şəkildə olur / bəyəm buna görə ola bilməzmi / orta əsrlərin mədəniyyətinin / Ellinlərin
- ç) tam olaraq olmur / bəyəm buna görə ola bilməzmi / Ellinlərin mədəniyyətinin / orta əsrlərin

Oxunmuş mətnin düşünülməsi

Mətni diqqətlə oxuyun və düşünün. Hər sualın ehtimal olunan cavablarından verilən mətnə görə düzgün variantı seçin.

Bu və ya digər sualla tanış olduqdan sonra suala cavab vermək üçün mətnə qayıtmaq, müvafiq parçanı yenidən oxumaq və suala keçmək lazım gələ bilər. Bunu mətnin əlcə də hər sualın sonunda verilmiş müvafiq qeydi “basmaqla” asanlaşdırma bilərsiniz.

I İlk multiplikasiya filmi 20-ci əsrin başlanğıcında yarandı. "Multiplikasiya" sözü latın mənşəlidir və çoxaltma deməkdir. Həqiqətən, bir rəsmın ekranda hərəkət etməsi üçün bir görüntü sayızca çox dəyişikliklə çəkilməlidir, sonra proyeksiya aparatında onu sürətli keçirirlər və rəsm də hərəkət edər. Multiplikasiya əsəri xüsusi qurulmuş cihazda çəkilmiş cizgi fiqurunun hərəkətinin fərdi fazalarının ardıcıl çəkilməsi ilə yaranır. Cizgi filmlərini animasiya da adlandırırlar. "Animasiya" latın sözüdür və "diriltmək", "canlandırmaq" deməkdir.

II İnsan qədim zamanlardan özünün yaratdığı əşyalarının – rəsmlərini və ya heykəlləşdirilmiş fiqurlarını - canlandırmağa çalışır. Bunun nümunələrinə Paleolit dövrünün divar rəssamlığında da rast gəlirik. Rəsmlərdə heyvanların ətraflarının aşırı miqdarı bu görüntülərin hərəkətlənməsinin cəhdi olmalıdır. Rejissor Mark Azema dünyanın birinci animatorları olaraq mağara rəssamlarını adlandırır. Qaranlıq mağarada sayrışan atəş işığında yaranan kompozisiyalar həqiqətəndə hərəkət illüziyasını doğururdu. Azema mağaranın bir neçə rəsmının rəqəmsal versiyasını düzəltdi, hansiki bu effektin illüstrasiyasıdır. Şove Pon-D'arkın mağarasının (Fransa, üst paleolit) divarında on şir çəkilibdir, hamısı sanki qənimət axtarır. Lakin məşəlın işığında bu kompozisiyada kadrlar kimi hərəkət edən bu şirlərin onu da, ola bilsin, yalnız bir ya da iki şirin ardıcıl görüntüləri olaraq birləşsin. Şirlərin qırağında gərgədanlar dururlar. Bir gərgədanın başı və buynuzu altı dəfə təkrarlanır biri digərinin üstündə - başı yuxarı tərپətmək effekti yaranır.

Suallara keçmək: [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#) [40](#)

III Kadrların sürətli əvəzlənməsi optik illüziya yaradır. Biz sadə bir təcrübə keçirə bilərik: alovlanmış çubuğu havada dairəvi olaraq sürətli fırladaq. Biz tezliklə işıqlandırıcı bir dairə görəcəyik, əslində isə işıqlandırıcı bir dairə mövcud deyil. Biz belə bir dairəni ona görə görürük ki, çubuğu daha sürətli fırladıyıq, nəinki onu bizim gözümlər dərk edir. Işıqlandırıcı nöqtənin bir vəziyyətinin görüntüsü göz retinasından yox olmasını çatdırma bilmir və onun yanında artıq ikinci bu cürə görüntü üzə çıxır. İki bənzər görüntü bir-biri ilə birləşir, sonra ona üçüncü, dördüncü əlavə olunur... və bir bütöv atəş dairəsi belə yaranır.

IV İlk dəfə 1824-cü ildə İngilis həkimin Peter Mark Rocetin tədqiqatları sübut etdi ki, insan gözü görmə təəssüratını hadisəsinin yox olmasından sonra 0,1 saniyə ərzində saxlayır. Əgər iki görmə təəssüratı arasında interval 0,3 saniyədən çox deyilsə, o zaman bu iki təəssürat bir-birinə birləşir və başqa dəyişdirilmiş bir əşya yaranır. Çox sayda optik oyuncaq bu xüsusiyyətin istifadə prinsipinə əsaslanır.

V Optik illüziyaya hesablanmış oyuncaq hələ bizim eramızın 180 -ci ilində Çində yarandı. Bu alət zootrop adlanır. O başı açıq bir diskdir, hansının ki iç divarlarında heyvanlar fərqli mövqələrdə əks olunub. Diskin fırlanması elə bir təəssürat yaradır ki, sanki içəridə çəkilmiş heyvanlar hərəkət edirlər. XIX əsrin başlanğıcında isə astrofizik Con Herşel rəsmlərdən istifadə edərək optik oyuncaq yaratdı. O kartonda dairə çəkdi və kəsdi. Sonra bir tərəfində 2 quş, ikinci tərəfində isə – qəfəs çəkdi. Kartonun hər iki tərəfinə ipləri bağladı və kartonu fırlatdı. Sürətli fırlanma zamanı müxtəlif tərəflərdə əks olunan quşlar və qəfəs bir rəsm olaraq birləşirdi. İnsanda elə təəssürat qalırdı, sanki quşlar qəfəsdə oturmuşdular və uçdular. Herşel bu oyuncağı Taumatrop adlandırdı. Bunun ardınca müasir proyektorun "əcdadı" olan praksinoskop yarandı. XIX əsrdə yaradılan aparatlar, sonunda, kinokameranın yaranması ilə bitdi və bundan sonra kino doğuldu.

Suallara keçmək: [30](#) [31](#) [32](#) [33](#) [34](#) [35](#) [36](#) [37](#) [38](#) [39](#) [40](#)

30. I abzasda cizgi filmlərinin 2 latın adının mənaları ("çoxaltmaq" və "canlandırmaq" - "diriltmək") ilə tanış oluruq. Bu terminlərin mənaları və bu terminlərlə qeyd olunan hadisələr arasında nə münasibət var?

- a) Hər iki terminin mənaları cizgi filmlərinin yaranma prosesinin spesifikasını xarakterizə edir;
- b) Hər iki terminin mənaları cizgi filmlərinin dərkinin müşayiət edən effektini əks etdirir;
- c) Birinci terminin mənası cizgi filmlərinin yaranma prosesinin spesifikasını nəzərdə tutur, ikinci isə bu filmlərin dərkinin müşayiət edən effektini metaforik olaraq əks etdirir;
- ç) Birinci terminin mənası cizgi filmlərinin dərkinin müşayiət edən effektini nəzərdə tutur, ikinci isə bu filmlərin yaranmasının bilavasitə prosesini metaforik olaraq əks etdirir.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

31. Mark Azema mağara rəssamlarını birinci animatorlar adlandırdı, çünki

- a) rəssam-multiplikatorlar da və mağara rəssamları da bir neçə görüntünün ardıcılıqla göstərməklə hərəkət illüziyasını yaradırlar;
- b) mağaraların divarlarında yaranan görüntülərin müasir versiyası qədim süjetlərinin illüstrasiya edilməsinin cəhdləri idi;
- c) animatorlar da və mağara rəssamları da heyvanları canlandırmaq üçün bir yola baş vururlar – ətrafların aşırı miqdarın çəkirlər;
- ç) mağara rəssamlarının da və animatorların da eyni məqsədləri var – heyvanları tam dəqiq naturalistik olaraq əks etsinlər.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

32. Əgər iki görmə təəssüratı arasında interval 0,3 saniyədən çox deyilsə, onda

- a) hər iki görmə təəssüratı müstəqil görüntülər olaraq dərk olunur və bu görüntülərin hərəkətinin illüziyası yaranır;
- b) birinci belə təəssürat göz retinasından yox olmasını çatdıra bilmir və ikinci təəssüratla birləşir, bizim gözümüz isə görüntünü dəyişdirilmiş şəkildə dərk edir;
- c) biz görüntünün dəqiq şəkilini dərk edirik, çünki insan gözü görmə təəssüratını hadisənin yox olmasında sonra 0,1 saniyə ərzində saxlayır;
- ç) insan gözü görüntünü dərk etməyi çatdıra bilmir və bizim hər birimiz o şəkili özünə məxsus olaraq təsəvvür edirik, bəzisi yalnız birinci təəssüratı dərk edir, bəzisi – ikincini.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

33. İranda tapılan 5 000 il əvvəl hazırlanan vaza məlumdur, onun üzərində maral görüntüləri işlənilib. Aşağıda bu vazanın rəssamlıq detalı veriləlidir:

Yəqin vazanın rəssamını da maralları „canlandırmaq” arzusu hərəkət etdirirdi. Verilən mətndə rəsmi „canlandırılmasının” bir neçə halı ilə tanış oluruq:

I –Multiplikasiya filmində – rəsm görüntülərinin hərəkətinin fərdi fazalarının ardıcıl fiksasiya edilməsi ilə;

II –Paleolit dövrünün mağara rəssamlıq nümunələrində - heyvanların ətraflarının aşırı miqdarı ilə;

III –Üst paleolit dövrünün mağara rəssamlığı ilə – gərgədanların başının və buynuzunun təkrar olunması ilə.

məqsədə çatmaq üçün istifadə edilmiş strategiyanın bənzərliyi baxımından qədim iranlı rəssamın işini yuxarıda sadalananlardan hansı halın analoqu olaraq hesab edə bilərik?

a) Yalnız I-nin;

b) Yalnız II-nin;

c) I-ci və II-nin;

ç) II-ci və III -nün.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

34. Zootropun və taumatropun fəaliyyətinin ortaq mexanizmi sadalananlardan hansında daha dəqiq olaraq əks etdirilib?

- a) Hər iki oyuncaq diskin sürətli fırlanması ilə effekt yaradır, ikisində də sayısızca görüntü hərəkət edir və optik illüziya yaranır;
- b) Hər iki oyuncaqda rəsmlər ayrılmış görüntülər olaraq dərk edilir və hərəkət illüziyası yaradır;
- c) Hər iki oyuncaq diskin və plastinkanın müxtəlif tərəflərində rəsmlərin yerləşdirilməsinin köməyi ilə effekt yaradır;
- ç) Hər iki oyuncağın sürətli hərəkəti ilə bizim görmə təəssüratlarımız bir-biri ilə birləşir və hər iki halda effekt yaranır ki, görüntülər hərəkət edirlər.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

35. Bu mətnin əsas demək istədiyi nədir?

- a) Sonsuz sayda optik oyuncaq onu nəzərə alaraq yaranır ki, insanın gözü görmə təəssüratını hadisənin yox olmasından sonra 0,1 saniyə ərzində saxlayır;
- b) Multiplikasiya filmi belə yaranır: bənzər kadrların zamanda sürətli əvəzlənməsi optik illüziya yaradır, göz isə sürətli əvəz olunan kadrları bir dəyişən görüntü kimi, hərəkət edən fiqur olaraq dərk edir;
- c) Öz rəsmlərini “canlandırmaq” istəyi insana əvvəlcə optik oyuncaqları sonra isə xüsusi texnikanı yaratmağa təkan verdi, bu isə kino incəsənətinin doğulması ilə taclandı;
- ç) Müasir rəssam-multiplikatorlar, necə ki paleolit dövrünün divar rəssamları, rəsm fiqurlarını “canlandırmaq” məqsədi ilə, hərəkətin fərdi fazalarının ardıcıl təkrarlanması ilə effektə nail olurlar.

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

Analogiyalar

Analogiya tipli aşağıda verilmiş tapşırıqlarda istifadə olunmuş sözlərdən bəzilərinə mətndə rast gəlirik (belə hallarda sözün yanında müvafiq abzas göstərilir). Hər tapşırıqda nə tələb olunduğunu diqqətlə oxuyun və düzgün cavabı seçin. Mətn tapşırığa düzgün əməl olunmasında sizə kömək edə bilər.

36. Aşağıda sadalananlardan hansı cütlük arasında eyni cür münasibət vardır, necəki cütlükdə - „Multiplikasiya : Kadrların əvəzlənməsi“? (I Abzas)

- a) Uvertüra : Əhval yaratmaq
- b) Aksent : Orator incəsənəti
- c) Süjet : Hadisələrin ardıcılığı
- ç) Epizod : Fərdi hal
- d) Kulminasiya : Hərəkətin inkişafı

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

37. Aşağıda sadalananlardan hansı cütlük arasında eyni cür münasibət vardır, necəki cütlükdə - “**Bir-biri ilə birləşir : Bütöv**”?

(IV Abzas)

- a) Sulayır : Çiçəklənmiş
- b) Bəzəyir: Güzəl
- c) Düzəltmək : Bənzər
- ç) Şumlayır: Səpilmiş
- d) Çoxaldır : Bölünmüş

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

38. Aşağıda sadalananlardan hansı cütlük arasında eyni cür münasibət vardır, necəki cütlükdə - „Qəfəs : Uçmaq“? (V Abzas)

- a) Kolba : Tədqiqat
- b) Oranjereya : Çoxaltmaq
- c) Stadion : Oyun
- ç) Akvarium : Üzmək
- d) Volyer : Təmizləmək

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

39. Aşağıda sadalananlardan hansı cütlük arasında eyni cür münasibət vardır, necəki cütlükdə – „Praksinoskop : Proyektor?

(V Abzas)

a) Durbind : Lupa

b) Gevahın: Kotan

c) Siferblat : Saat

ç) Xizək : Buzqıran

d) Qrammofon : Maqnitafon

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

40. Aşağıda sadalanlardan hansı deyim **metaforikdir**?

- a) Optik illüziya
- b) Proyeksiya aparatı
- c) Kinonun doğulması
- ç) Alovlanmış çubuğ
- d) Heykəlləşdirilmiş fiqur

[Mətnin I səhifəsinə qayıtmaq](#)

[Mətnin II səhifəsinə qayıtmaq](#)

Riyazi hissə

II

[Düstürlərə baxmaq](#)

[41](#) [42](#) [43](#) [44](#) [45](#) [46](#) [47](#) [48](#) [49](#) [50](#) [51](#) [52](#) [53](#) [54](#) [55](#) [56](#) [57](#) [58](#) [59](#) [60](#) [61](#) [62](#) [63](#) [64](#) [65](#) [66](#) [67](#) [68](#) [69](#) [70](#) [71](#) [72](#) [73](#) [74](#) [75](#) [76](#) [77](#) [78](#) [79](#) [80](#)

Testin riyazi hissəsi üzərində işləyərkən aşağıdakıları nəzərə alın:

- Bəzi tapşırıqlara əlavə olunan çertyojlar tapşırığın şərtində göstərilən ölçülərə düzgün əməl etməklə yerinə yetirilməmişdir. Buna görə də parçaların uzunluğu yaxud digər böyüklükləri haqqında nəticə çıxararkən çertyojun ölçülərinə əsaslanmayın. Tapşırığın şərtinə diqqət yetirin;
- Məsələnin şərtində verilən düz xətt haqqında heç nə deyilməmiş olduqda, bu düz xətti ox yaxud onun bir hissəsi saymaq olar;
- Testdə rəqəmlərin yazılışının ancaq onluq mövqe sistemindən istifadə olunmuşdur.

Aşağıda riyazi işarələr və formullar verilmişdir, lazım gəldiyi hallarda tapşırıqlara əməl edərkən onlardan istifadə edə bilərsiniz.

1. Sıfır nə müsbət, nə də mənfi rəqəmdir

1 sadə rəqəm deyildir.

2. **Faiz:** a rəqəmindən $k\%$ $a \cdot \frac{k}{100}$ -dir

3. **Dərəcə:** $a^n = a \cdot a \cdot a \cdot \dots \cdot a$ (n dəfə)

$$a^n \cdot a^m = a^{n+m}$$

$$a^n : a^m = a^{n-m}$$

$$(a^n)^m = a^{n \cdot m}$$

4. **Proporsiya:** $\frac{a}{b} = \frac{c}{d}$, olduqda, $ad = bc$ -dir.

5. **Sürət:** sürət = $\frac{\text{məsafə}}{\text{vaxt}}$

6. **Orta riyazi:** orta göstəricilər = $\frac{\text{göstəricilərin cəmi}}{\text{göstəricilərin sayı}}$

7. **Ehtimal:** *hadisənin ehtimalı* bu sahəyə imkan yaradan sadə sahələrin miqdarının bərabər sürətdə gözlənilən sadə sahələrin ümumi miqdarının nisbətində bərabərdir.

Məsələnin şərtində bunun əksinə heç nə deyilmədikdə, **həmişə nəzərdə tutulur ki, elementar hadisə eynilə gözləniləndir.**

8. Qısaldılmış vurma düsturları:

$$(a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$$

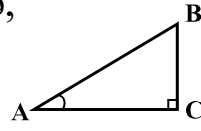
$$(a - b)^2 = a^2 - 2ab + b^2$$

$$(a + b)(a - b) = a^2 - b^2$$

[Düstürlərə baxmaq](#)

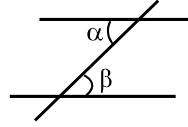
9. Çertyojda bucaq, onun tərəfləri arasındakı qövsə, düz bucaq isə kvadratla göstərilə bilər.

Qeyd: $\angle A$ A bucağının dərəcəsinə göstərir.

10. Paralel xətlər:

• İki paralel düz xətt üçüncü düz xətlə kəsişdikdə, daxili xaçvari bucaqlar bərabərdir: $\alpha = \beta$.

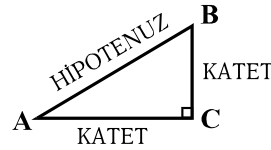
11. Üçbucaq:

• Üçbucağın bucaqlarının kəmiyyətinin cəmi 180° -yə bərabərdir.

• **Pifaqor teoremi:** düzbucaqlı üçbucağın hipotenuzunun kvadratı onun katetlərinin kvadratları cəminə bərabərdir:

$$|AB|^2 = |AC|^2 + |BC|^2$$

• Üçbucağın sahəsi onun tərəfinin uzunluğu ilə bu tərəfin müvafiq hündürlüyünün hasilinin yarısına bərabərdir $S = \frac{ah}{2}$.

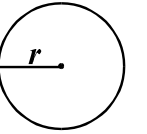

12. Dördbucaqlı:

- Dördbucaqlının bucaqlarının cəmi 360° -yə bərabərdir;
- Dördbucaqlının sahəsi onun uzunluğunun və eninin hasilinə bərabərdir: $S = ab$.
- Paraleloqramın sahəsi onun tərəfinin uzunluğunun və eninin hasilinə bərabərdir: $S = ah$.

13. Dairə, çevrə:

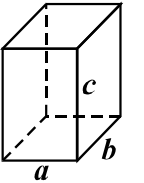
• Çevrənin L uzunluğu $L = 2\pi r$ formulu ilə hesablanır, burada r radiusun uzunluğudur, π rəqəmi isə yüzdə bir dəqiqliyi ilə 3,14-ə bərabərdir;

• r radiuslu çevrənin sahəsi $S = \pi r^2$ formulu ilə hesablanır.

14. Düzbucaqlı paralelepiped:

- Düzbucaqlı paralelepipedin həcmi onun uzunluğunun, eninin və hündürlüyünün hasilinə bərabərdir: $V = abc$;
- Kubda isə: $a = b = c$ -dir.

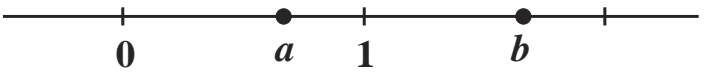

[Düstürlərə baxmaq](#)

Miqdar müqayisəsi

41. A və B sütunlarının hücrələrində verilmiş miqdarları bir-biri ilə müqayisə edin.

A	B
<p>Ədəd oxunda koordinatları a və b olan iki nöqtə qeyd edilmişdir (bax. Şəkil).</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"><div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 5px;">$a + b$</div><div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 5px;">$a \cdot b$</div></div>	

- a) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- b) *B sütununun hücrəsində verilmiş miqdar A sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- c) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütunun hücrəsində verilmiş miqdara bərabərdir;*
- ç) *Verilən informasiya hansı miqdarın artıq olduğunu müəyyən etmək üçün kifayət deyildir.*

[Düstürlərə baxmaq](#)

42. A və B sütunlarının hücrələrində verilmiş miqdarları bir-biri ilə müqayisə edin.

A	B
n tam ədəddir.	
2	$\frac{3}{2 + (n - 2)^2}$

- a) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- b) *B sütununun hücrəsində verilmiş miqdar A sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- c) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütunun hücrəsində verilmiş miqdara bərabərdir;*
- ç) *Verilən informasiya hansı miqdarın artıq olduğunu müəyyən etmək üçün kifayət deyildir.*

[Düstürlərə baxmaq](#)

43. A və B sütunlarının hücrələrində verilmiş miqdarları bir-biri ilə müqayisə edin.

A	B
---	---

Radiusunun uzunluğu 500 metrə bərabər olan dairə formalı ərazi hasarlanmışdır.

Hasarın uzunluğu	4 km
------------------	------

- a) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- b) *B sütununun hücrəsində verilmiş miqdar A sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- c) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütunun hücrəsində verilmiş miqdara bərabərdir;*
- ç) *Verilən informasiya hansı miqdarın artıq olduğunu müəyyən etmək üçün kifayət deyildir.*

[Düstürlərə baxmaq](#)

44. A və B sütunlarının hücrələrində verilmiş miqdarları bir-biri ilə müqayisə edin.

A	B
Müğənnilər ansamblı 8 nəfərdən ibarət idilər və yaş ortalamaları 25 idi. İlin sonunda ansamblın bir nəfər azaldı.	
Ansamblın üzvlərinin ilin sonunda ortalama yaşı	25 yaş

- a) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- b) *B sütununun hücrəsində verilmiş miqdar A sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- c) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütunun hücrəsində verilmiş miqdara bərabərdir;*
- ç) *Verilən informasiya hansı miqdarın artıq olduğunu müəyyən etmək üçün kifayət deyildir.*

[Düstürlərə baxmaq](#)

45. A və B sütunlarının hücrələrində verilmiş miqdarları bir-biri ilə müqayisə edin.

A	B
$ab > 0.$	
$(a + 1)(b + 1)$	0

- a) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- b) *B sütununun hücrəsində verilmiş miqdar A sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- c) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütunun hücrəsində verilmiş miqdara bərabərdir;*
- ç) *Verilən informasiya hansı miqdarın artıq olduğunu müəyyən etmək üçün kifayət deyildir.*

[Düstürlərə baxmaq](#)

46. A və B sütunlarının hücrələrində verilmiş miqdarları bir-biri ilə müqayisə edin.

A	B		
<p>Mağazda bir gün ərzində yalnız 5 lərilik və 11 lərilik albomlar satıldı, cəmi – 70 ləri dəyərinə.</p> <table border="1" data-bbox="224 482 1926 589"><tr><td data-bbox="224 482 1052 589">Bu gün satılan albomların ümumi sayı</td><td data-bbox="1052 482 1926 589">8</td></tr></table>		Bu gün satılan albomların ümumi sayı	8
Bu gün satılan albomların ümumi sayı	8		

- a) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- b) *B sütununun hücrəsində verilmiş miqdar A sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- c) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütunun hücrəsində verilmiş miqdara bərabərdir;*
- ç) *Verilən informasiya hansı miqdarın artıq olduğunu müəyyən etmək üçün kifayət deyildir.*

[Düstürlərə baxmaq](#)

Məsələlər

47. a istənilən natural ədəddir, b – ondan sonra gələn növbəti natural ədəddir, c isə b -dən sonra gələn növbəti natural ədəddir. Üç cümlə verilmişdir:

I. a , b və c ədədlərindən hər hansı ikisi cütdür.

II. a , b və c ədədlərindən hər hansı ikisinin cəmi cütdür.

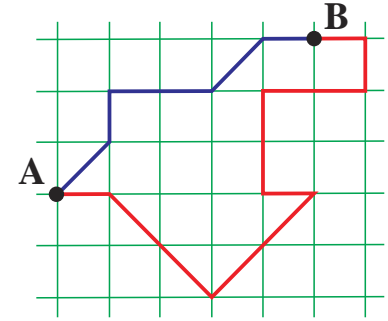
III. a , b və c ədədlərindən hər hansı ikisi təkdir.

Bu cümlələrdən doğrudur:

- a) yalnız I;
- b) yalnız II;
- c) yalnız III;
- ç) I və II;
- d) II və III.

[Düstürlərə baxmaq](#)

48. Kvadrat hücrəli cədvəldə qeyd edilmiş A və B nöqtələri bir-biri ilə iki sınıq xətt birləşdirilmişdir, hansının ki, tərələri cədvəlin düyünləri ilə üst-üstə düşür (bax. şəkil). A və B nöqtələrini birləşdirən uzun sınıq xəttin uzunluğu 140 m-dir. Bu nöqtələri birləşdirən kiçik sınıq xəttin uzunluğu neçə metrdir?

- a) 70
- b) 80
- c) 90
- ç) 100
- d) 110

[Düstürlərə baxmaq](#)

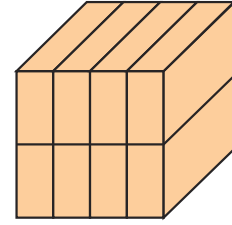
49. 4, 5, 6 və 8 rəqəmləri ilə cəmi neçə fərqli rəqəmlərdən ibarət üç rəqəmli tək ədəd yazıla bilər?

- a) 4
- b) 6
- c) 8
- ç) 16
- d) 24

[Düstürlərə baxmaq](#)

50. Kub 8 bərabər düzbucaqlı paralepipedə bölünmüşdür və onların hər birinin ən kiçik tilinin uzunluğu 2 sm-dir (bax. Şəkil).

Bölünmə nəticəsində alınan hər bir düzbucaqlı paralelepipedin həcmi neçə santimetr kubdur?

- a) 16
- b) 32
- c) 36
- ç) 48
- d) 64

[Düstürlərə baxmaq](#)

51. İki rəqəmli ədəd rəqəmlərinin cəmindən 2 dəfə böyükdür. Bu rəqəmlərin hasili nəyə bərabərdir?

- a) 12-yə;
- b) 10-a;
- c) 8-ə;
- ç) 6-ya;
- d) 4-ə.

[Düstürlərə baxmaq](#)

Göstəricilərin analizi

Aşağıda diaqram şəkilində göstəricilər verilmişdir. Bu diaqrama əsasən növbəti dörd suala cavab verin.

Bu və ya digər sualla tanış olduqdan sonra ona cavab vermək üçün sizə diaqrama qayıtmaq, müvafiq göstəricini tapmaq və yenidən suala keçmək lazım gələ bilər. Həm diaqramın, həm də hər sualın sonunda verilmiş müvafiq qeydlərin “döyəclənməsi” bunu asanlaşdıracaq.

[Düstürlərə baxmaq](#)

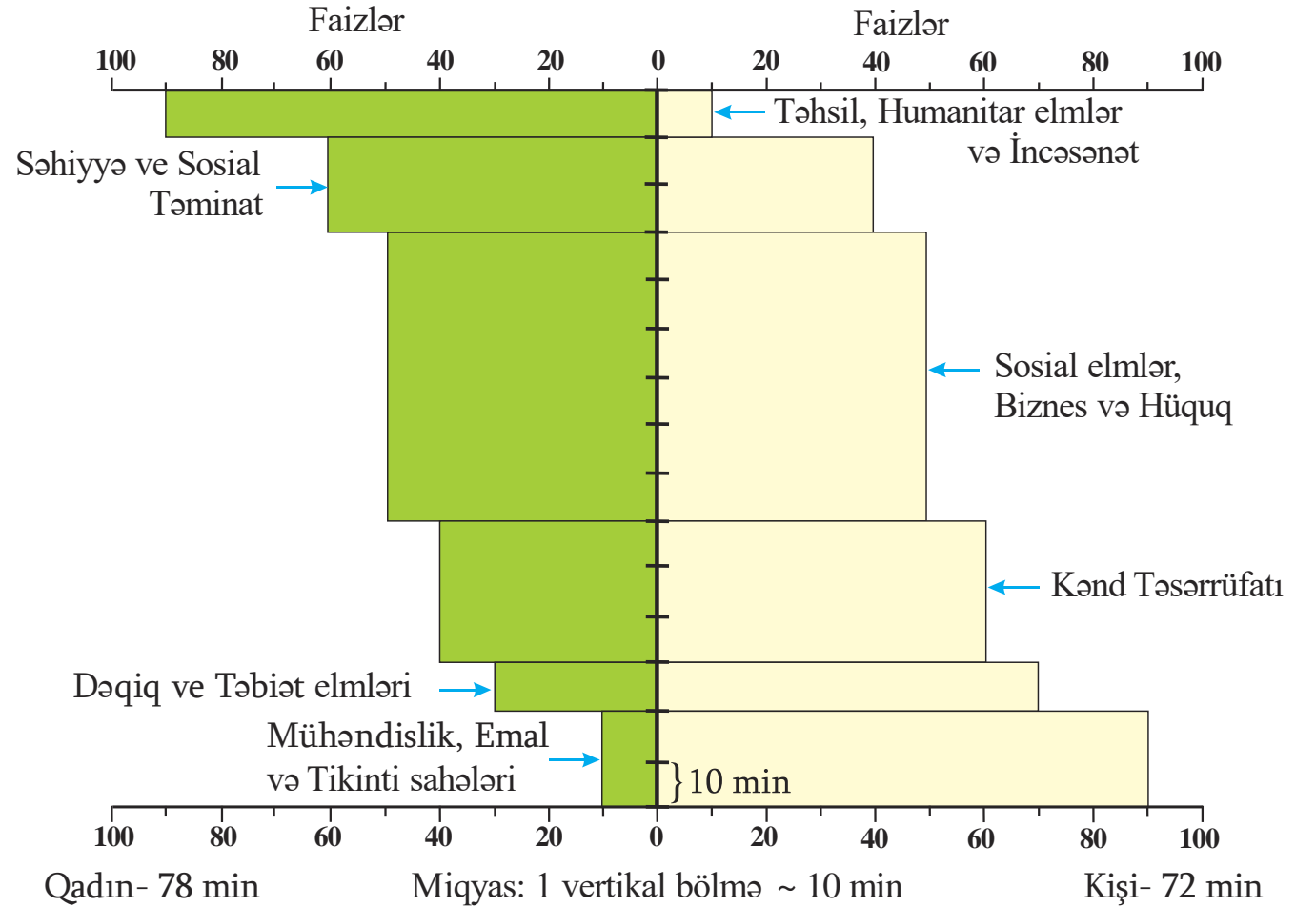
[41](#) [42](#) [43](#) [44](#) [45](#) [46](#) [47](#) [48](#) [49](#) [50](#) [51](#) [52](#) [53](#) [54](#) [55](#) [56](#) [57](#) [58](#) [59](#) [60](#) [61](#) [62](#) [63](#) [64](#) [65](#) [66](#) [67](#) [68](#) [69](#) [70](#) [71](#) [72](#) [73](#) [74](#) [75](#) [76](#) [77](#) [78](#) [79](#) [80](#)

Diaqramda ali təhsil müəssisələrində tələbələrin bölünməsi proqramlara görə və hər bir proqram üçün tələbələrin bölünməsi cinsə görə verilmişdir.

Hər bir təhsil proqramına ümumi səhifəsi olan tünd və açıq rəngdə düzbucaqlılar müvafiqdir, hansıların ki, hündürlüyü bu proqramı seçən tələbələrin sayını, uzunluğu isə - bu tələbələrin cinsə görə faiz bölünməsinə göstərir (tünd düzbucaqlılar qadınların faiz göstəricilərinə, açıq rəng düzbucaqlılar isə - kişilərin faiz göstəricilərinə uyğun gəlir).

Diaqrama əsasən sonrakı 4 suala cavab verin:

Suallara keçid: [52](#) [53](#) [54](#) [55](#)

[Düstürlərə baxmaq](#)

[41](#) [42](#) [43](#) [44](#) [45](#) [46](#) [47](#) [48](#) [49](#) [50](#) [51](#) [52](#) [53](#) [54](#) [55](#) [56](#) [57](#) [58](#) [59](#) [60](#) [61](#) [62](#) [63](#) [64](#) [65](#) [66](#) [67](#) [68](#) [69](#) [70](#) [71](#) [72](#) [73](#) [74](#) [75](#) [76](#) [77](#) [78](#) [79](#) [80](#)

52. Cəmi neçə tələbə ali təhsil müəssisələrində Mühəndislik, Emal və Tikinti Sahələri proqramını seçdi?

- a) 10 min;
- b) 15 min;
- c) 20 min;
- ç) 25 min;
- d) 30 min.

[Diaqrama baxmaq](#)

[Düstürlərə baxmaq](#)

[41](#) [42](#) [43](#) [44](#) [45](#) [46](#) [47](#) [48](#) [49](#) [50](#) [51](#) [52](#) [53](#) [54](#) [55](#) [56](#) [57](#) [58](#) [59](#) [60](#) [61](#) [62](#) [63](#) [64](#) [65](#) [66](#) [67](#) [68](#) [69](#) [70](#) [71](#) [72](#) [73](#) [74](#) [75](#) [76](#) [77](#) [78](#) [79](#) [80](#)

53. Qadın cinsindən neçə tələbə ali təhsil müəssisində Təhsil, Humanitar Elmlər və İncəsənət proqramını seçdi ?

- a) 5 min;
- b) 6 min;
- c) 7 min;
- ç) 8 min;
- d) 9 min.

[Diaqrama baxmaq](#)

[Düstürlərə baxmaq](#)

[41](#) [42](#) [43](#) [44](#) [45](#) [46](#) [47](#) [48](#) [49](#) [50](#) [51](#) [52](#) [53](#) [54](#) [55](#) [56](#) [57](#) [58](#) [59](#) [60](#) [61](#) [62](#) [63](#) [64](#) [65](#) [66](#) [67](#) [68](#) [69](#) [70](#) [71](#) [72](#) [73](#) [74](#) [75](#) [76](#) [77](#) [78](#) [79](#) [80](#)

54. Hansı təhsil proqramında kişi cinsindən olan tələbələrin sayı qadın cinsindən olan tələbələrin sayından 1,5 dəfə çox idi ?

- a) Təhsil, Humanitar Elmlər və İncəsənət;
- b) Səhiyyə və Sosial Təminat;
- c) Kənd Təsərrüfatı;
- ç) Sosial Elmlər, Biznes və Hüquq;
- d) Dəqiq və Təbiət Elmləri.

[Diaqrama baxmaq](#)

[Düstürlərə baxmaq](#)

[41](#) [42](#) [43](#) [44](#) [45](#) [46](#) [47](#) [48](#) [49](#) [50](#) [51](#) [52](#) [53](#) [54](#) [55](#) [56](#) [57](#) [58](#) [59](#) [60](#) [61](#) [62](#) [63](#) [64](#) [65](#) [66](#) [67](#) [68](#) [69](#) [70](#) [71](#) [72](#) [73](#) [74](#) [75](#) [76](#) [77](#) [78](#) [79](#) [80](#)

55. « Səhiyyə və Sosial Təminat » proqramını seçən qadın cinsindən olan tələbələrin sayı ümumi tələbələrin sayının neçə faizidir ?

- a) 4%
- b) 6%
- c) 8%
- ç) 10%
- d) 12%

[Diaqramı baxmaq](#)

[Düstürlərə baxmaq](#)

[41](#) [42](#) [43](#) [44](#) [45](#) [46](#) [47](#) [48](#) [49](#) [50](#) [51](#) [52](#) [53](#) [54](#) [55](#) [56](#) [57](#) [58](#) [59](#) [60](#) [61](#) [62](#) [63](#) [64](#) [65](#) [66](#) [67](#) [68](#) [69](#) [70](#) [71](#) [72](#) [73](#) [74](#) [75](#) [76](#) [77](#) [78](#) [79](#) [80](#)

Məsələlər

56. Aşağıda sadalanan kəsrlərdən ən böyüyü hansıdır?

a) $\frac{1}{2}$

b) $\frac{2}{3}$

c) $\frac{3}{4}$

ç) $\frac{4}{5}$

d) $\frac{5}{6}$

[Düstürlərə baxmaq](#)

57. Əgər $(x + y)^2 = x^2 + y^2$, onda:

a) $xy = 0$

b) $x + y = 0$

c) $x - y = 0$

ç) $x = 0$

d) $y = 0$

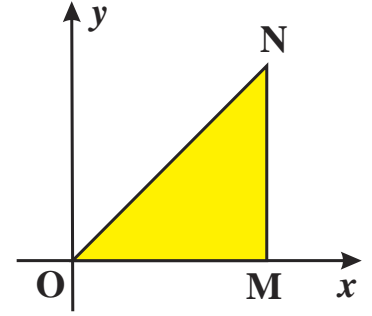
[Düstürlərə baxmaq](#)

[41](#) [42](#) [43](#) [44](#) [45](#) [46](#) [47](#) [48](#) [49](#) [50](#) [51](#) [52](#) [53](#) [54](#) [55](#) [56](#) [57](#) [58](#) [59](#) [60](#) [61](#) [62](#) [63](#) [64](#) [65](#) [66](#) [67](#) [68](#) [69](#) [70](#) [71](#) [72](#) [73](#) [74](#) [75](#) [76](#) [77](#) [78](#) [79](#) [80](#)

58. Düzbucaqlı koordinat müstəvisində OMN düzbucaqlı üçbucağı verilmişdir, hansının ki, O təpə nöqtəsi koordinat başlanğıcı ilə üst-üstə düşür, OM kateti x -oxunda yerləşir, N təpə nöqtəsinin koordinatları isə (4; 4)-dür.

$A(2; 3)$, $B(3; 2)$ və $C(5; 1)$ nöqtələrindən hansı verilən üçbucağın daxilindədir?

- a) yalnız A ;
- b) yalnız B ;
- c) yalnız C ;
- ç) yalnız A və B ;
- d) heç biri.

[Düstürlərə baxmaq](#)

59. n elə bir natural ədəddir ki, $2n - (70 - 0,4): 10,07$ ifadəsinin qiyməti müsbətdir. n **minimum** nəyə bərabər ola bilər?

- a) 3
- b) 4
- c) 5
- ç) 6
- d) 7

[Düstürlərə baxmaq](#)

60. Ardıcılığın birinci həddi 1-ə bərabərdir, hər bir sonrakı həddi isə əvvəlki həddən 2 dəfə böyükdür, və ya 8 vahid böyükdür. Sadalananlardan hansı bu ardıcılığın 4-cü həddinə bərabər ola ola bilər?

- a) 16
- b) 22
- c) 24
- ç) 26
- d) 28

[Düstürlərə baxmaq](#)

Miqdar müqayisəsi

61. A və B sütunlarının hücrələrində verilmiş miqdarları bir-biri ilə müqayisə edin.

A	B
---	---

Dördbucaqlı diaqonalla düzbucaqlı və korbucaqlı üçbucaqlara bölünüb.

Düzbucaqlı üçbucağın ən kiçik bucağının və
korbucaqlı üçbucağın ən kiçik bucağının
bucaqları cəmi

90°

- a) A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;
- b) B sütununun hücrəsində verilmiş miqdar A sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;
- c) A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütunun hücrəsində verilmiş miqdara bərabərdir;
- ç) Verilən informasiya hansı miqdarın artıq olduğunu müəyyən etmək üçün kifayət deyildir.

[Düstürlərə baxmaq](#)

62. A və B sütunlarının hücrələrində verilmiş miqdarları bir-biri ilə müqayisə edin.

<i>A</i>	<i>B</i>
----------	----------

Bərabəryanlı üçbucağın bir tərəfinin uzunluğu 6 sm, perimetri isə - 22 sm-dir.

Bu üçbucağın ən böyük tərəfinin uzunluğu

9 sm

- a) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- b) *B sütununun hücrəsində verilmiş miqdar A sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- c) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütunun hücrəsində verilmiş miqdara bərabərdir;*
- ç) *Verilən informasiya hansı miqdarın artıq olduğunu müəyyən etmək üçün kifayət deyildir.*

[Düstürlərə baxmaq](#)

63. A və B sütunlarının hücrələrində verilmiş miqdarları bir-biri ilə müqayisə edin.

A	B		
<p>Böyük çəlləyin tutumu kiçik çəlləyin tutumundan 3 dəfə çoxdur. Böyük çəlləyin $\frac{8}{9}$ hissəsi və kiçik çəlləyin $\frac{2}{3}$ hissəsi şərab ilə doludur.</p> <table border="1" data-bbox="173 618 1939 775"><tr><td data-bbox="173 618 1049 775">Böyük çəlləyi doldurmaq üçün lazımlı şərabın miqdarı</td><td data-bbox="1133 618 1939 775">Kiçik çəlləyi doldurmaq üçün lazımlı şərabın miqdarı</td></tr></table>		Böyük çəlləyi doldurmaq üçün lazımlı şərabın miqdarı	Kiçik çəlləyi doldurmaq üçün lazımlı şərabın miqdarı
Böyük çəlləyi doldurmaq üçün lazımlı şərabın miqdarı	Kiçik çəlləyi doldurmaq üçün lazımlı şərabın miqdarı		

- a) A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;
- b) B sütununun hücrəsində verilmiş miqdar A sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;
- c) A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütunun hücrəsində verilmiş miqdara bərabərdir;
- ç) Verilən informasiya hansı miqdarın artıq olduğunu müəyyən etmək üçün kifayət deyildir.

[Düstürlərə baxmaq](#)

64. A və B sütunlarının hücrələrində verilmiş miqdarları bir-biri ilə müqayisə edin.

A	B		
<p>Bir neçə 2-liyi, 3-lüyü, 5-liyi və 7-liyi düzgün vuraraq Lia 1470, Sandro isə - 6300 aldı.</p> <table border="1" data-bbox="231 444 1989 611"><tr><td data-bbox="231 444 1057 611">Vurma zamanı Lia tərəfindən götürülmüş 7-liyin sayı</td><td data-bbox="1164 444 1989 611">Vurma zamanı Sandro tərəfindən götürülmüş 5-liyin sayı</td></tr></table>		Vurma zamanı Lia tərəfindən götürülmüş 7-liyin sayı	Vurma zamanı Sandro tərəfindən götürülmüş 5-liyin sayı
Vurma zamanı Lia tərəfindən götürülmüş 7-liyin sayı	Vurma zamanı Sandro tərəfindən götürülmüş 5-liyin sayı		

- a) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- b) *B sütununun hücrəsində verilmiş miqdar A sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;*
- c) *A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütunun hücrəsində verilmiş miqdara bərabərdir;*
- ç) *Verilən informasiya hansı miqdarın artıq olduğunu müəyyən etmək üçün kifayət deyildir.*

[Düstürlərə baxmaq](#)

65. A və B sütunlarının hücrələrində verilmiş miqdarları bir-biri ilə müqayisə edin.

A	B
---	---

İstənilən a ədədi üçün $(a)^*$ ilə qeyd edilmiş ədəd, hansı ki, a üçün a -dan kiçik ən böyük tam ədədi çıxmaqla alınır.

$$(a)^* + (2)^*$$

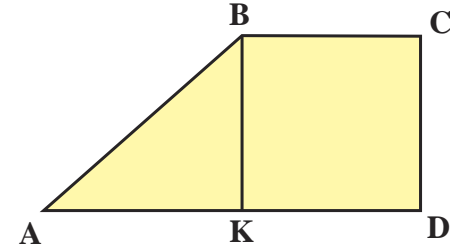
$$(a + 2)^*$$

- a) A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;
- b) B sütununun hücrəsində verilmiş miqdar A sütununun hücrəsində verilmiş miqdardan artıqdır;
- c) A sütununun hücrəsində verilmiş miqdar B sütunun hücrəsində verilmiş miqdara bərabərdir;
- ç) Verilən informasiya hansı miqdarın artıq olduğunu müəyyən etmək üçün kifayət deyildir.

[Düstürlərə baxmaq](#)

Məsələlər

66. ABCD dördbucaqlısı BK parçası ilə üçbucağa və kvadrata bölünüb (bax. Şəkil). Dördbucaqlının AB tərəfinin uzunluğu 10 sm, CD tərəfinin uzunluğu isə 6 sm-dir. AD tərəfinin uzunluğu neçə santimetrə bərabərdir?

- a) 11
- b) 12
- c) 13
- ç) 14
- d) 15

[Düstürlərə baxmaq](#)

67. $b = 2^7 \cdot 6^{14}$. b ədədinin rəqəmsal yazılışı hansı rəqəmlə sonlanır?

- a) 0-la;
- b) 2-ilə;
- c) 4-lə;
- ç) 6-ilə;
- d) 8-lə.

[Düstürlərə baxmaq](#)

68. m -in neçə tam qiyməti üçün $4m + 3$ ifadəsinin qiyməti 1-dən böyük, lakin 21-dən kiçikdir?

- a) 4
- b) 5
- c) 6
- ç) 12
- d) 18

[Düstürlərə baxmaq](#)

69. Şirkət 30 kompüterü eyni qiymətə satmalı idi və onları satdığı halda hesabına cəmi a ləri daxil olmalı idi, lakin şirkət hər bir kompüterü 10%-lik endirimlə satdı. Hər bir kompüterü neçə ləriyə satılmışdır?

a) $\frac{a-10}{30}$

b) $\frac{a}{30}$

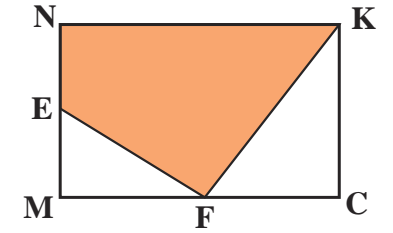
c) $\frac{a}{40}$

ç) $\frac{11a}{300}$

d) $\frac{3a}{100}$

[Düstürlərə baxmaq](#)

70. MNKC düzbucaqlısının MN və MC tərəfləri E və F nöqtələri ilə ortadan bölünür (bax. Şəkil). ENKF dördbucaqlısının sahəsi 10 sm^2 -ə bərabərdir. MNKC düzbucaqlısının sahəsi neçə kvadrat santimetrə bərabərdir?

- a) 14
- b) 15
- c) 16
- ç) 17
- d) 18

[Düstürlərə baxmaq](#)

Göstəricilərin kifayət etməsi

71. Düzbucaqlı verilmişdir, hansıki tərəflərindən birinin paralel parçaları ilə üç düzbucaqlıya bölünmüşdür, onlardan ikisi kvadrat, üçüncüsü isə deyildir.

İki şərt verilmişdir:

I. Bölünmə nəticəsində alınan hər bir kvadratın perimetri 4 sm-ə bərabərdir.

II. Bölünmə nəticəsində alınan üçüncü düzbucaqlının perimetri 8 sm-ə bərabərdir.

Verilən düzbucaqlının perimetrini müəyyən etmək üçün:

- a) I şərt kifayətdir, II isə kifayət deyildir;
- b) II şərt kifayətdir, I isə kifayət deyildir;
- c) I və II şərtlər kifayətdir, ayrı-ayrılıqda isə heç biri kifayət deyildir;
- ç) Ayrı-ayrılıqda həm I, həm də II şərt kifayətdir;
- d) Verilən şərtlər kifayət deyildir.

[Düstürlərə baxmaq](#)

72. m sıfırdan fərqli tam ədəddir.

İki şərt verilmişdir:

I. m hər hansı tam ədədin üçüncü dərəcəsinə bərabərdir.

II. m hər hansı tam ədədin beşinci dərəcəsinə bərabərdir.

m ədədinin müsbət və ya mənfi olduğunu müəyyən etmək üçün:

- a) I şərt kifayətdir, II isə kifayət deyildir;
- b) II şərt kifayətdir, I isə kifayət deyildir;
- c) I və II şərtlər kifayətdir, ayrı-ayrılıqda isə heç biri kifayət deyildir;
- ç) Ayrı-ayrılıqda həm I, həm də II şərt kifayətdir;
- d) Verilən şərtlər kifayət deyildir.

[Düstürlərə baxmaq](#)

73. Nino Liadan 2 yaş böyükdür, ancaq Vajadan 4 yaş kiçikdir. Tornike isə Vajadan 3 yaş kiçikdir.

İki şərt verilmişdir:

I. Lianın 5 yaşı var.

II. Tornikenin 8 yaşı var.

Ninonun neçə yaşını müəyyən etmək üçün:

- a) I şərt kifayətdir, II isə kifayət deyildir;
- b) II şərt kifayətdir, I isə kifayət deyildir;
- c) I və II şərtlər kifayətdir, ayrı-ayrılıqda isə heç biri kifayət deyildir;
- ç) Ayrı-ayrılıqda həm I, həm də II şərt kifayətdir;
- d) Verilən şərtlər kifayət deyildir.

[Düstürlərə baxmaq](#)

74. Ofisin əməkdaşları haqqında sonrakı iki şərt verilmişdir:

I. Ofisin əməkdaşlarının sayı 16-dən çoxdur.

II. Ofisin əməkdaşlarının sayı 19-dən azdır.

Ofisdə eyni ayda doğulan iki əməkdaşın olub olmadığını müəyyən etmək üçün:

- a) I şərt kifayətdir, II isə kifayət deyildir;
- b) II şərt kifayətdir, I isə kifayət deyildir;
- c) I və II şərtlər kifayətdir, ayrı-ayrılıqda isə heç biri kifayət deyildir;
- ç) Ayrı-ayrılıqda həm I, həm də II şərt kifayətdir;
- d) Verilən şərtlər kifayət deyildir.

[Düstürlərə baxmaq](#)

75. x , y və z elə ədədlərdir ki, $x + y = 4z$.

İki şərt verilmişdir:

I. $z = 6$.

II. $4z - x = 6$.

y -in nəyə bərabər olduğunu müəyyən etmək üçün:

- a) I şərt kifayətdir, II isə kifayət deyildir;
- b) II şərt kifayətdir, I isə kifayət deyildir;
- c) I və II şərtlər kifayətdir, ayrı-ayrılıqda isə heç biri kifayət deyildir;
- ç) Ayrı-ayrılıqda həm I, həm də II şərt kifayətdir;
- d) Verilən şərtlər kifayət deyildir.

[Düstürlərə baxmaq](#)

Məsələlər

76. Yeni il ərəfəsində mağazada mal 20-40% endirimlə satılırdı. Bundan başqa, bəzi malları aldıqda alıcıya ödənilən məbləğin 25%-ni geri qaytarırdılar. Laşa bu mağazadan televizor aldı, hansı ki, endirimədək 800 lari dəyərində idi. Laşa **maksimum** neçə lari qənaət edə bilərdi?

- a) 440
- b) 400
- c) 360
- ç) 320
- d) 280

[Düstürlərə baxmaq](#)

77. Naringilərin və portoğalların **sayı bir-birinə bərabərdir**, onları qutulara elə yerləşdirdilər ki, hər qutuda ya 3 portağal, ya 5 naringi olur. Yerləşdirmədən sonra 1 portağal və 2 naringi qaldı. Sadalananlardan hansı naringilərin və portoğalların ümumi sayına bərabər ola bilər?

- a) 12
- b) 16
- c) 14
- ç) 18
- d) 20

[Düstürlərə baxmaq](#)

78. Birinci velosipetçi 15 km/saat sürətlə hərəkət edir. İkinci velosipedçi hər kilometri keçməyə birinci velosipedçidən bir dəqiqə az sərf edərsə, onun sürəti nəyə bərabər olar?

- a) 16 km/saat-ə;
- b) 18 km/saat-ə;
- c) 20 km/saat-ə;
- ç) 17 km/saat-ə;
- d) 19 km/saat-ə.

[Düstürlərə baxmaq](#)

79. Sınıf otağında olan şagirdlərdən üçü qız və biri oğlandır. Otaqdan təsadüfən çıxan üç şagirdin üçünün də qız olma ehtimalı nəyə bərabərdir?

a) $\frac{1}{3}$ -ə;

b) $\frac{1}{4}$ -ə;

c) $\frac{2}{3}$ -yə;

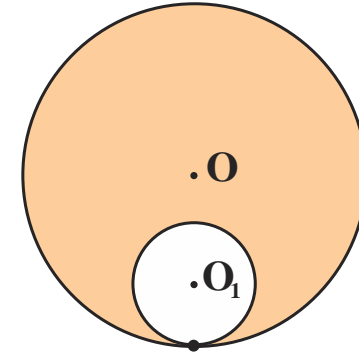
ç) $\frac{1}{2}$ -ə;

d) $\frac{3}{4}$ -ə.

[Düstürlərə baxmaq](#)

80. O və O_1 mərkəzləri olan çevrələrin yalnız bir ortaq nöqtəsi var (bax. Şəkil). $|OO_1| = 8$ sm. Kiçik çevrənin sahəsi böyük çevrənin sahəsinin $\frac{1}{9}$ hissəsinə bərabərdir. Böyük çevrənin tündləşdirilmiş hissəsinin sahəsi nəyə bərabərdir?

- a) 116π sm²-ə;
- b) 128π sm²-ə;
- c) 136π sm²-ə;
- ç) 148π sm²-ə;
- d) 160π sm²-ə.

[Düstürlərə baxmaq](#)